

Sloužila poutníkům na cestě do Říma. Mapu vystaví na den

Možnost vidět originál nejstarší tištěné mapy Čech bude v květnu v Litoměřicích.

JAROSLAV BALVÍN

Litoměřice – Možná si ji vybavíte z nějaké historické komedie. Její černobílá reprodukce zdobila v 70. a 80. letech minulého století řadu domácností. Příští rok uplyne od vydání nejstarší tištěné mapy Čech 500 let. Rok vydání Klaudyánovy mapy 1518 se považuje za počátek české kartografie. Jediný dnes dochovaný exemplář vlastní Biskupství litoměřické.

„Klaudyánova mapa je archívni kulturní památkou, a tak se jí dostává nejlepší péče,“ ujišťuje Daniela Brokešová, ředitelka archivního odboru Státního oblastního archivu v Litoměřicích, kde je mapa uložena. „Před třemi týdny jsme ji v depozitáři v Kamýčce ulici umístili do nové trezorové místnosti. Teď je s těmi nejvzácnějšími archiváliemi. V maximálně zabezpečeném prostoru regulujeme teplotu i vlhkost,“ dodává Brokešová.

Klaudyánova mapa se dostala do litoměřického archivu v roce 1956 v žalostném stavu. Díky odbornému zásahu restaurátorů se jí podařilo zachránit. Mapa je dnes v dobré fyzické kondici částečně i proto, že se vystavuje velmi zřídka. Naposledy ji biskupství v roce 2015 zapůjčilo Národní galerii v Praze na výstavu ve Valdštejnské jízdárně. U příležitosti

nadcházejícího pětistého výročí mapu vystaví pouze na jeden den, a to v rámci vědecké konference s názvem Mikuláš Klaudyán 1518/2018, 500 let od vydání první tištěné mapy Čech.

Akci pod záštitou předsedkyně Akademie věd Evy

pádem ji autor situoval vzhledem ke svatému městu,“ vysvětluje Brokešová.

Mapa zobrazuje nejvýznamnější české řeky, zemské obchodní stezky, ale i politickou a náboženskou situaci. Schematicky znázorňuje lesy a pohoří, říční síť

situaci v roce 1518. „Interpretace se různí. Podle jednoho výkladu je vůz naložený cestujícími český lid, který na protichůdné strany táhnou zneprátená spřežení kališníků a katolíků,“ míní Brokešová.

Na mapě nalezneme i osobní znaky autora mapy a norimberského tiskaře. „Mapa byla pravděpodobně vytištěna v menším nákladu, ale povědomí o ní se rozšířilo díky později často zhotovovaným kopiím,“ popisuje Brokešová.

O MAPU JE ZÁJEM

Podle archivních pramenů získal Klaudyánovu mapu ve druhé polovině 18. století litoměřický biskup Emanuel Arnošt z Valdštejna díky svému příteli, zakladateli moderního kritického českého dějepisce Gelasiu Dobnerovi. „Valdštejn měl po celé známé Evropě síť agentů, od nichž si nechal nabízet významné tisky a rukopisy,“ přibližuje Brokešová s tím, že si dokonce nechával opisovat i nejvýznamnější archiválie, které nemohl získat v originále. V biskupské sbírce je tak řada opisů, jejichž originály se do dnešních let nedochovaly.

Vzhledem k nadcházejícímu výročí se badatelé o Klaudyánovu mapu víc zajímají. Originál jim ale archiv zpřístupňuje výjimečně a jen po dohodě s vlastníkem.

Klaudyánova mapa

Mapa zřejmě **sloužila poutníkům na cestě do Říma**. Proto je **orientovaná na jih**, aby ji poutníci nemuseli na cestě do svatého města obracet. Na mapě jsou zakreslená mimo jiné **města a důležité obchodní stezky**. Do dřeva ji vyřezal v roce 1517 Ondřej Košický, ale k vytištění došlo o rok později v norimberské dílně Jeronyma Höltzla. Dosud se zachoval **pouze jediný původní výtisk**, který je ve Státním oblastním archivu v Litoměřicích.

Zažimalové, biskupa Jana Baxanta, hejtmana Oldřicha Bubeníčka i litoměřického starosty Ladislava Chlupáče 16. května v prostorách litoměřického Hradu organizuje Výzkumné centrum historické geografie Historického ústavu Akademie věd spolu s filozofickou fakultou ústecké univerzity a pražským Zeměměřickým úřadem.

SVĚDECTVÍ DOBY

Autorem mapy je mistr Mikuláš Klaudyán, mladoboleslavský lékař a knihtiskař. Podle svého návrhu nechal v Norimberku zhotovit dřevěné tiskařské desky, tisk se následně ručně koloroval. Vlastní mapa je umístěna v dolní třetině listu a je orientovaná k jihu. Účel jejího vydání není známý. „Jedna z domněnek je, že vznikla jako pomůcka pro orientaci poutníků do Říma. Tím

a hlavní zemské stezky s vyznačením vzdálenosti v milích. Sídla rozlišují podle vlastníků a náboženského vyznání mapové značky.

Pozoruhodná je i obrazová výzdoba umístěná v horních dvou třetinách listu. Zcela nahoře je zobrazený český a uherský král Ludvík Jagellonský a znaková galerie zemí, v nichž dle titulatury vládl. Niž jsou alegoricky zpracované obrázky, znaky nejvyšších zemských hodnostářů a městské znaky Prahy, Kutné Hory a Žatce.

Brokešová upozorňuje na často reprodukovanou obrazovou část, která má zřejmě znázorňovat společenskou

Foto: Deník/Karel Pech